

Sygn. akt XVII AmC 5774/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lipca 2012r.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSR (del.) Beata Dzierżko

Protokolant: Piotr Hołyś

po rozpoznaniu w dniu 17 lipca 2012r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Stowarzyszenia (...) w P.

przeciwko J. J., Z. S., J. K. i A. O. – współnikom spółki cywilnej pod firmą Zakład (...) s.c. w Ż.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

I. uznaje za niedozwolone i zakazuje J. J., Z. S., J. K. i A. O. wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści: „W terminie 5 dni roboczych od daty rozwiązania lub wygaśnięcia Umowy Abonent zobowiązuje się zwrócić Urządzenie Abonenckie Dostawcy Usług w stanie nie gorszym niż wynikającym z normalnej eksploatacji, dostarczając go na własny koszt do Biura Obsługi Abonenta. W przypadku uchybienia temu terminowi bądź dostarczenia Urządzenia Abonenckiego uszkodzonego Abonent zobowiązany jest do zapłaty odszkodowania w formie kary umownej w wysokości określonej w Cenniku. Jeżeli wysokość szkody Dostawcy Usługi przewyższa wysokość kary umownej, Dostawcy Usługi przysługuje prawo dochodzenia odszkodowania przewyższającego wysokość kary umownej”;

II. oddala wniosek powoda Stowarzyszenia (...) w P. o zasądzenie od pozwanych J. J., Z. S., J. K. i A. O. kosztów zastępstwa procesowego;

III. nakazuje pobrać solidarnie od pozwanych J. J., Z. S., J. K. i A. O. na rzecz Skarbu Państwa – kasy Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 600 (sześćset) złotych tytułem opłaty od pozwu, od której uiszczenia powód był zwolniony z mocy prawa;

IV. zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt J. J., Z. S., J. K. i A. O., których odpowiedzialność jest solidarna.

SSR (del.) Beata Dzierżko

Sygn. akt XVII AmC 5774/11

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 23 listopada 2011r. Stowarzyszenie (...) w P. wniosło o uznanie za niedozwolone i zakazanie pozwanym J. J., Z. S., J. K. oraz A. O. wykorzystywania w obrocie z konsumentami wzorca umowy o treści: „**W terminie 5 dni roboczych od daty rozwiązania lub wygaśnięcia Umowy Abonent zobowiązuje się zwrócić Urządzenie Abonenckie Dostawcy Usług w stanie nie gorszym, niż wynikającym z**

normalnej eksploatacji, dostarczając go na własny koszt do Biura Obsługi Abonenta. W przypadku uchybieniu temu terminowi bądź dostarczenia Urządzenia Abonenckiego uszkodzonego Abonent zobowiązany jest do zapłaty odszkodowania w formie kary umownej w wysokości określonej w Cenniku. Jeżeli wysokość szkody Dostawcy Usługi przewyższa wysokość kary umownej, Dostawcy Usługi przysługuje prawo dochodzenia odszkodowania przewyższającego wysokość kary umownej” oraz zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu powód wyjaśnił, że pozwani prowadzą, w formie spółki cywilnej, działalność gospodarczą w zakresie usług telekomunikacyjnych i pokrewnych. W jej ramach, posługiwali się co najmniej do dnia 27 czerwca 2011 r., przygotowanym przez siebie regulaminem, zawierającym zakwestionowane postanowienie umowne. Powód podniósł, iż powyższe postanowienie narusza art. 385¹ kc, gdyż jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i w sposób rażąco narusza uzasadnione interesy konsumentów. Jednocześnie powołał się na decyzję Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 29 lipca 2011 r.

Pozwani złożyli odpowiedź na pozew, w której wniesli o umorzenie postępowania, ewentualnie o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na ich rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu podniesiono, iż klauzula stanowiąca przedmiot sporu została usunięta z regulaminu stosowanego u pozwanych, tym samym nie może ona stanowić elementu umowy z konsumentami. Co więcej, przedmiotowe klauzule nigdy nie stanowiły składnika umów, jakie pozwani zawierali z osobami korzystającymi z ich usług, a klauzula nie narusza interesów konsumentów rażąco. Nadto klauzula o niemalże identycznej treści jak skarżone postanowienie została już zamieszczona w rejestrze klauzul. Zarzucono również, iż decyzją Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nakazano pozwanym wprowadzenie zmian w umowach i wdrożenie nowych wzorców umownych do dnia 15 listopada 2011 r., co też pozwani uczynili. Zdaniem pozwanych w przypadku uwzględnienia powództwa zostaliby oni zatem „ukarani” po raz drugi. Pozwani podkreślili również, iż pozew nie zawiera uzasadnienia merytorycznego. Powołując się na okoliczność niestosowania klauzuli oraz jej wycofanie ze wzorca umownego, a także brak znamion klauzuli niedozwolonej, pełnomocnik pozwanych wniósł o umorzenie postępowania w sprawie wskazując, iż wobec powyższego wydanie wyroku jest zbędne.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

J. J., Z. S., J. K. oraz A. O. prowadzą wspólnie działalność gospodarczą w formie spółki cywilnej pod firmą Zakład (...) s.c. w Ż. W ramach tej działalności wskazani przedsiębiorcy świadczyli usługi telekomunikacyjne (bezsporne). We wzorcu umownym o nazwie Regulamin, stosowanymi w obrocie z konsumentami, zawarte było postanowienie „W terminie 5 dni roboczych od daty rozwiązania lub wygaśnięcia Umowy Abonent zobowiązuje się zwrócić Urządzenie Abonenckie Dostawcy Usług w stanie nie gorszym, niż wynikającym z normalnej eksploatacji, dostarczając go na własny koszt do Biura Obsługi Abonenta. W przypadku uchybieniu temu terminowi bądź dostarczenia Urządzenia Abonenckiego uszkodzonego Abonent zobowiązany jest do zapłaty odszkodowania w formie kary umownej w wysokości określonej w Cenniku. Jeżeli wysokość szkody Dostawcy Usługi przewyższa wysokość kary umownej, Dostawcy Usługi przysługuje prawo dochodzenia odszkodowania przewyższającego wysokość kary umownej”. Postanowienie to zostało usunięte ze stosowanych przez przedsiębiorców wzorców umownych na skutek decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 29 lipca 2011 r., nr (...), zobowiązującej ww. współników spółki cywilnej do zaniechania stosowania w umowach m. in. kwestionowanego postanowienia poprzez wprowadzenie do obrotu nowych wzorców umownych (odpis decyzji nr (...) wraz z uzasadnieniem; protokół rozprawy – art. 229 kpc).

Stan faktyczny w przedmiotowej sprawie został ustalony w oparciu o okoliczności bezsporne oraz na podstawie odpisu ww. decyzji UOKiK, która potwierdziła zarówno fakt stosowania wzorca umownego zawierającego kwestionowaną klauzulę, jak i okres jego stosowania. Stanowisko pozwanych, iż pomimo umieszczenia spornego postanowienia we wzorcu umownym, nie stanowił on składnika umów zawieranych z osobami korzystającymi z ich usług (w tym i konsumentami), jest wewnętrznie sprzeczne i nieudowodnione. Jak wynika bowiem z uzasadnienia ww. decyzji

pozwani w pismach z dnia 10 maja 2011r. i 27 czerwca 2011r., złożonych w toku postępowania przed Prezesem UOKiK, potwierdzili fakt stosowania wzorców umowy zakwestionowanych przez organ antymonopolowy. Należy zauważyć, iż pozwani w tym postępowaniu nie dowodzili, iż twierdzenie zawarte w uzasadnieniu decyzji jest nieprawdziwe, a oni nigdy takiego oświadczenia w toku postępowania administracyjnego nie złożyli. Pozwani nie wyjaśnili jednocześnie sprzeczności pomiędzy przyznaniem faktu stosowania wzorców umownych i „nie korzystania z klauzul” w nich zamieszczonych. Biorąc powyższe pod uwagę Sąd uznał, iż zaprzeczenie zawarte w odpowiedzi na pozew jest gołosłowne i nie dał mu wiary, co czyniło je bezprzedmiotowym dla wydanego rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 385¹ §1 kc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

W toku postępowania o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, dokonywana jest abstrakcyjna ocena prawna stosowanych przez przedsiębiorcę jako profesjonalistę w umowach z konsumentami postanowień umownych, bez badania praktyki danego przedsiębiorcy w tym zakresie oraz rezultatów i skutków dla konkretnego konsumenta, w tym w szczególności powoda.

Dla uznania zatem postanowienia umowy za niedozwolone konieczne jest wykazanie w toku procesu spełnienia łącznie poniższych przesłanek: zawarcia postanowienia we wzorcu umownym (art. 384 §1 kc), a w konsekwencji nie uzgodnienie tego postanowienia indywidualnie z konsumentem, ukształtowania przez to praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, czego skutkiem jest rażące naruszenie interesów konsumenta, przy czym postanowienie to nie może określać głównych świadczeń stron, jeżeli zostały one sformułowane w sposób jednoznaczny.

Odnosząc się szczegółowo do spornego postanowienia umownego, nie ulegało wątpliwości, iż poprzez umieszczenie go w Regulaminie, a tym samym przez zawarcie w stosowanym wzorcu umownym (bezsporne), nie miało miejsce indywidualne uzgodnienie go z konsumentem. Konstatacja ta oznacza, iż konsument nie miał rzeczywistego wpływu na ukształtowanie umowy w tym zakresie. Zgodnie z art. 385¹ §3 kpc nie uzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, w szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Pozwani nie zaprzeczyli w toku postępowania, aby objęte sporem postanowienie było częścią wzorca umownego.

Przechodząc do analizy poszczególnych przesłanek uznania klauzuli za niedozwoloną należy wskazać, iż kwestionowany zapis nie dotyczy głównych świadczeń stron, którymi w przypadku umów o świadczenie usług telekomunikacyjnych, zawieranych z konsumentami przez pozwanych, nie była kwestia zwrotu urządzenia abonenckiego po zakończeniu umowy, lecz wykonanie usługi przez usługodawcę i zapłata wynagrodzenia przez usługobiorcę.

W ocenie Sądu nie ulega wątpliwości, że sporne postanowienie umowne kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, naruszając w rażący sposób interesy konsumentów, wypełniając znamiona klauzuli opisanej w art. 385³ pkt 17 kc. Zgodnie z tym przepisem niedozwolonymi postanowieniami umownymi są m. in. te, w które nakładają na konsumenta, który nie wykonał zobowiązania lub odstąpił od umowy, obowiązek zapłaty rażąco wygórowanej kary umownej lub odstępnego. Zdaniem Sądu za niedopuszczalne należy uznać wprowadzenie we wzorcu, stosowanym w umowach zawieranych z konsumentami, dodatkowej kary umownej związanej z niezwróceniem urządzenia abonenckiego, przy użyciu którego pozwani świadczyli usługi. Przedmiotowe postanowienie nie tylko nakłada na konsumenta obowiązek poniesienia kosztów jego dostarczenia przedsiębiorcy (bez względu na jego gabaryty i odległość biura pozwanych, która mogła ulec zmianie po zawarciu umowy), ale również obciąża konsekwencjami jego uszkodzenia (bez względu na przyczynę) oraz uchybienia zbyt krótkiemu, bo zaledwie

5 – dniowemu terminowi, bez względu na poniesioną w związku z tym szkodę. Ustaloną w ten sposób karę umowną należało zatem uznać za rażąco wygórowaną, bo nieuwzględniającą powyższych okoliczności oraz nie wynikającą z wysokości szkody (w postaci wartości urządzenia), która może być niższa lub znacznie niższa od nałożonej kary w sytuacji, gdy dotyczy urządzenia po wieloletniej eksploatacji.

Wobec spełnienia przesłanek z art. 385³ pkt 17 kc za bezzasadny należało uznać zarzut pozwanych, iż sporna klauzula nie narusza interesów konsumentów w sposób rażący.

Pozwani wniesli o umorzenie postępowania podnosząc, iż sporne postanowienie zostało usunięte ze stosowanego przez nich regulaminu, a praktycznie identyczne klauzule zostały już wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych. Wniosek ten należało uznać za bezzasadny. Dokonanie zmiany stosowanego dotychczas przez pozwanych wzorca umownego nie mogło mieć wpływu na rozstrzygnięcie w tej sprawie w sytuacji, gdy pozew został wniesiony 23 listopada 2011r., a pozwani przyznali fakt zaprzestania posługiwania się spornym postanowieniem od lipca 2011r., tj. w okresie krótszym niż 6 miesięcy poprzedzające wniesienie powództwa w tej sprawie (art. 479³⁹ kpc). Nieistotna była również okoliczność uprzedniego wpisania klauzul o podobnej treści do rejestru klauzul niedozwolonych. W takiej sytuacji nie zachodzi podstawa do umorzenia postępowania lub odrzucenia pozwu na podstawie art. 199§1 pkt 2 kpc, skoro sporna klauzula (identyfikowana treścią oraz wzorcem umownym, z którego pochodziła) za klauzulę niedozwoloną nie została dotychczas uznana przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Sąd Okręgowy podziela bowiem stanowisko wyrażone w uchwale z dnia 7 października 2008r. (III CZP 80/08, OSNC 2009/9/118), w której Sąd Najwyższy uznał, że Rozszerzona prawomocność wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone (art. 479⁴³ w związku z art. 365 k.p.c.) nie wyłącza możliwości wytoczenia powództwa przez tego samego lub innego powoda - w tym także przez organizację społeczną działającą na rzecz ochrony interesów konsumentów - przeciwko innemu przedsiębiorcy, niebiorącemu udziału w postępowaniu, w którym zapadł wyrok, stosującemu takie same lub podobne postanowienia wzorca, jak wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.

Jednocześnie wyjaśnienia wymaga twierdzenie pozwanych, iż uwzględnienie powództwa byłoby kolejnym, po decyzji Prezesa UOKiK, ukaraniem pozwanych za to samo zachowanie. Oczywistym jest, iż żadne z tych orzeczeń nie prowadzi do ukarania przedsiębiorców, lecz zmierza do doprowadzenia do stanu zgodnego z prawem. Skutki obu ww. postępowań różnią się od siebie. Efektem uwzględnienia powództwa w postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów (w przeciwieństwie do pozytywnej decyzji Prezesa UOKiK) jest m. in. wpisanie konkretnych zapisów do publicznego rejestru klauzul niedozwolonych, skutkujące ich wyeliminowaniem z obrotu, także na przyszłość (art. 479⁴³ kpc) i możliwością ukarania przedsiębiorców za ich stosowanie w oparciu o ustawę z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów. Konkludując należało uznać, iż Sąd nie dopatrył się przesłanek umorzenia postępowania.

Zdaniem Sądu brak było także możliwości oddalenia powództwa na podstawie art. 5 kc. Norma zawarta w art. 5 kc, jak wynika z utrwalonego orzecznictwa sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego, powinna być stosowana ostrożnie i z umiarem. Zdaniem Sądu Okręgowego, w sytuacji, gdy pozwani stosowali klauzule niedozwolone w umowach z konsumentami, tj. podmiotami słabszymi, a ustawodawca określił ramy czasowe, w jakich pomimo zaprzestania ich używania, można domagać się uznania usuniętych postanowień wzorców za niedozwolone, co leży w interesie publicznym, brak było podstaw do oddalenia powództwa na podstawie art. 5 kc. Okoliczności podawane przez pozwanych jako podstawa do oddalenia powództwa Sąd uwzględnił natomiast orzekając w zakresie kosztów procesu.

Sąd oddalił wniosek pozwanych o połączenie spraw uznając wydanie postanowienia w tym zakresie za niecelowe w sytuacji, gdy sprawy zakończyły się wydaniem wyroku na pierwszym terminie rozprawy i bez przeprowadzania postępowania dowodowego, za wyjątkiem dopuszczenia dowodu z dokumentu.

O kosztach procesu orzeczono w oparciu o zasadę słuszności, na podstawie art. 102 kpc, zgodnie z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie

obciążać jej w ogóle kosztami. W ocenie Sądu w niniejszej sprawie powód dla realizacji swoich celów statutowych w istocie nie musiał wytaczać powództwa, a tym samym generować dodatkowych kosztów dla pozwanych i Skarbu Państwa. Jakkolwiek wniesienie pozwu w tej sprawie było dopuszczalne, to podkreślenia wymaga, iż pozwani na skutek decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 29 lipca 2011r. wykreślili już kilka miesięcy wcześniej ze wzorca skarżone postanowienie i nie stosują go. Postanowienie to zostało wycofane z obrotu przed wytoczeniem powództwa, zatem cel w postaci ochrony praw konsumentów został osiągnięty jeszcze przed procesem. Powód nie wykazał również, aby kierował do pozwanych wezwania zaprzestania naruszeń (jeśli takie miały miejsce), a jego rola w istocie ograniczyła się do skorzystania z decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów dla osiągnięcia korzyści własnej (kosztów zastępstwa procesowego). Nie sposób bowiem uznać, iż w przedstawionym stanie faktycznym stowarzyszenie reprezentowało interes publiczny. Na powyższe wskazuje również fakt rozdzielienia sprawy stosowania przez pozwanych przy prowadzeniu działalności gospodarczej niedozwolonych postanowień umownych, ujętych w jednej decyzji Prezesa UOKiK, na jedenaście odrębnych postępowań. Nie bez znaczenia pozostaje nadto okoliczność, iż pozew sporządzony przez pełnomocnika powoda nie zawiera w istocie uzasadnienia merytorycznego i ogranicza się do powołania jednego przepisu i przytoczenia jego treści. Dodatkowo zaznaczenia wymaga, iż na nakład pracy pełnomocnika powoda wskazuje fakt, iż nie złożył repliki do odpowiedzi na pozew, ani nie stawiał się na rozprawie w dniu 17 lipca 2012 r., a tym samym w żaden sposób nie ustosunkował się do zarzutów pozwanych. W ocenie Sądu powyższa argumentacja oraz charakter prowadzonej przez powoda działalności (występowanie z setkami takich pozwów) uzasadnia zastosowanie w niniejszej sprawie art. 102 kpc i obciążenie strony przegrywającej jedynie częścią kosztów procesu. Sąd nie znalazł podstawy do tego, aby nie obciążać pozwanych kosztami, które – wobec uwzględnienia powództwa - zostałyby przejęte na rachunek Skarbu Państwa. Z uwagi na powyższe, Sąd oddalił wniosek powoda o zasądzenie od pozwanych kosztów zastępstwa procesowego oraz nakazał pobrać od pozwanych solidarnie na rzecz Skarbu Państwa – kasy Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 600 zł tytułem opłaty od pozwu, od której uiszczenia powód był zwolniony z mocy prawa (art. 96 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych) oraz obciążył pozwanych kosztami opublikowania orzeczenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym (art. 479⁴⁴§1 i 2 kpc).

Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji.